

Még befelé megyünk a viharba – mit üzennek a világ legfontosabb elemző központjai?

2022. január - Szepesi Balázs - Aranyi-Aszalós Vivien

Mivel is foglalkozott a világ 15 legjelentősebb elemző intézete tavaly? Mit jelent mindez Magyarország számára?

Türelem, Közösség Nyitottság – hangsúlyoztuk [egy éve, előre tekintve a 2021-es évre](#). Azt gondoltuk, vége lesz a járványnak, a vírus veszteségei és bezártsága után zavartan, de lelkesen indul újra a világ. Hát nem lett vége. Szünetek voltak csak, éppen jön az ötödik hullám. Persze most is bízunk benne, hogy az omikronnal túl leszünk az egészen és jöhet a koronavírus utáni kor. Azonban annak is van esélye, hogy a koronavírus ki tudja milyen hosszú korának a harmadik éve jön 2022-ben.

A koronavírus korának fő ügyeinek listáját jól mutatja a világ legnagyobb think tankjeinek 2021-es tematikája. Érdekes tükör – a nagy kérdés mi is következik belőle.

Az Összkép a magyar társadalom és gazdaság működéséről szóló elemzések magazinja. [Iratkozz fel hírlevelünkre, kövess minket](#), ha szeretnéd mélyebben megérteni, hogyan működik Magyarország.

Forrás: MTI – Varga György

A koronavírus korának második éve

2021-et a koronavírus határozta meg, digitálisabb és bizonytalanabb lett a zöldre vágyó világ. Hét pontban foglalható össze, mit üzennek nekünk a 15 legbefolyásosabb think tank munkái.

1. Míg a járvány területén 2020-ban a betegségre való gyors válaszról, 2021-ben már a vele való együttélésekről szóltak az elemzések. A tömeges oltás helyett azt oltások hatásait vizsgálták.
2. A gazdaságot már nem a járvány okozta sokk, hanem a nyomában kibontakozó válság és helyreállítás határozta meg. Egyszerre jelent meg a károk enyhítésének igénye és az évtizedes pénznyomtatás kifulladás. A világon mindenütt feltűnt egy sokak által a fejlett országokban már kihaltak hitt kór, az infláció.
3. A társadalom helyzetéről szóló elemzések az egyenlőtlenségek és a feszültségek növekedéséről szóltak.
4. Nemzetközi területen az amerikai-kínai vetélkedés, Európa gyengülése és Oroszország katonai aktivitása mellett az afrikai, ázsiai válságok voltak fókuszban.
5. A gazdasági, társadalmi, kulturális viszonyok átformálódásának fő területe továbbra is a digitalizáció. Már nem a termékek, szolgáltatások, vállalkozások és platformok átalakítása van a terítéken, hanem az oktatás, a munkaerőpiac, a pénz, az állami szolgáltatások és a digitális világ szabályozása.
6. A klímasemlegesség területén nem a célokról, az eszközökről volt szó elsősorban: a globális megvalósíthatóságának diplomáciai, szakpolitikai, finanszírozási hátterével foglalkoztak az elemzők.
7. A 2021-es és a [2020-as témalistát](#) összehasonlítva meglepően kevés a különbség. Ugyanaz a járvány kibillentette világ keresi miben tud visszatérni a régi kerékvágásba, milyen célok, játszmák maradnak aktuálisak. Emellett az is érződik, hogy sok területen már nem lehet visszatérni a régi mederbe, csak még nem látszik, nem alakult ki az új.

Módszertan

A világ vezető think tankjainak tematikája az egyik legmegbízhatóbb forrás arra vonatkozólag, miről is szól a világ. Cikkünkhöz az általuk legfontosabbnak tartott témákat rendszereztük. A leginkább patinás, reputációjukból, minőségükből, felkészültségükből élő intézmények tematikáját néztük át. Amiről ezeken a helyeken gondolkoznak, az fog idővel megjelenni a sajtóban, a politikában – ezért is érdemes figyelni, miről mit mondanak ezekben a műhelyekben.

Az elemzésbe bevont intézetek: Brookings, Bruegel, CASE, Chantham House, China Institute of Contemporary International Relations, FGV, French Institute of International Relations, Heritage Foundation, ISS, Japanese Institute of International Affairs, Konrad Adenauer Stiftung, Korean Development Agency, RAND, South African Institute of International Affairs, Observer Research Foundation.

Az áttekintés eredményeit a következő táblázat foglalja össze.

A világ vezető elemző intézeteinek legfontosabb témái 2021-ben

Gazdaság	• A pandémia által generált gazdasági válság hatásai: • a bankrendszerre • a monetáris politikára • a kereskedelemre • az ellátási láncokra • munkaerőpiacra • Infláció	Digitalizáció, technológiai innováció	• Állami szolgáltatások digitalizációja • Digitalizáció hatása az oktatásra, munkaerő-piacra • Kibertámadások • Kriptovaluták, közösségi média szabályozása
Koronavírus	• Két év járványhelyzet: gazdasági stratégiák a nemzeti gazdaságok újjáépítésére • Vakcina stratégia • Vakcinák: társadalmi polarizáció • Helyreállítási alapok	Külpolitika	• USA globális szerepe • 20 év után vége a terrorizmus elleni háborúnak? • Kína kapcsolatai és globális szerepe • Oroszország mint katonai hatalom, északi sarkköri befolyásszerzése • Polgárháborúk, katonai puccsok Ázsiában, Afrikában • EU jövője
Klímaváltozás	• Globális klímacsúcs Glasgow-ban • Európai Unió zöld szakpolitikai irányai • Klímasemlegesség – el lehet érni? • Fejlődő országok széndioxid-csökkentési céljai • Zöld energia befektetések • Víz jövőbeli szerepe a kereskedelemben	Társadalmi kérdések	• Növekvő gazdasági különbségek • Nemi egyenlőtlenségek • Polarizálódó társadalom • migráció

Mit tesz velünk a koronavírus?

A járvány a gazdaságban felborította a korábbi egyensúlyt, a társadalomban pedig feszültségeket, alkalmazkodási kényszert hozott létre.

A monetáris politika évtizedes csodafegyvere, a folyamatos monetáris lazítás kifulladásban van, miközben a közkiadások növekednek. Kulcskérdéssé vált a bankrendszer stabilitása, az értékláncok zavaraiól egyre láthatóbban bontakozik ki az infláció.

A tömeges oltásokkal egyre fontosabb lett a vakcinák társadalmi és egészségügyi hatásainak feltárása. Ugyancsak a járvány generálta kérdés, hogyan alakítja át társadalmi viszonyainkat - például a munkavégzést, a nemi szerepeket, az oktatást - az online térbe költözés.

Gazdaság és COVID-19	COVID-19 társadalmi hatásai
• A pandémia által generált gazdasági válságban: • Bankrendszer stabilitása • Infláció • Monetáris politika • Zavarok az ellátási láncokban, nemzetállami szuverenitás és a globális ellátási láncok viszonya • A járványhelyzet hogyan hat a munkaerőpiacra • Kereskedelem: • hogyan hatottak a járványhelyzet intézkedései a kereskedelemre • a zöld szabályozások hogyan fognak hatni rá • Helyreállítási alapok valószínű gazdasági hatásai • Megnövekedett közkiadások • Fejlődő országok vakcina-vásárlási nehézségei	• Gyereknevelés és munka kérdése – a home-office hozzájárul a nemi egyenlőtlenségek csökkentéséhez? • társadalmi polarizáció: vakcinák és a vírus megjelenítése a közösségi médiában • Járványhelyzet hatása az emberek mentális egészségére • a pandémia hogyan hatott az oktatás módszereire, hogyan válnak be ezek az eszközök • Járványhelyzet hatása a tanárok és diákok mentális egészségére

A robotok zöld jövőt álmodnak

A legfontosabb világot szervező ügy továbbra is a klímasemlegesség. Hogyan születhet meg a globális alku a célokról és a terhekről? Összefér-e a globális jólét és a széndioxidkibocsátás jelentős csökkentése, melyek a megfelelő technológiák politikai, szabályozási keretek és technológiák a két szempont összehangolására? Mi történik, ha folytatódik a felmelegedés? Hogy alakul a vízhez való hozzáférés, a migráció?

A legerősebb sodrás pedig, ami magával ragad egyént, vállalatot, közösséget, az a technológiai fejlődés. Egyre erősebb téma a digitális pénz, újra feltámadóban van az űr meghódításának témája. Közben hol alkotni próbálják az új online világ szabályait, hol csak megérteni akarják, mit is tesz az emberek közötti kapcsolatokkal, viszonyokkal.

Jövőt alakító speciális tényezők – Klímaváltozás és digitalizáció

Klímaváltozás	Digitalizáció
• Globális klímacsúcs Glasgow-ban • Európai Unió zöld szakpolitikák • Kik lesznek a gazdasági nyertesei és a vesztesei a zöld szakpolitikai intézkedéseknek? • Lehetséges-e a gazdasági növekedés fenntartása és a klímasegesség elérése egyszerre? • A nemzetközi fórumokon deklarált nemzeti kibocsátás csökkentési célok elérésének lehetséges eszközei (jogi szabályozás, széndioxid adó, széndioxid kvóta rendszer és kereskedelem reformja, zöld kötvények) • Befektetés zöld energiába • Mi legyen az atomerőművekkel? • A hidrogén szerepe a jövőben • Hulladék-menedzsment • Fenntartható erdőzet, mezőgazdaság • Akkumulátorok gyártása, elektromos autóipar • Kína vitatott infrastruktúra projektjei: szén-erőművek Zimbabweben és Indonéziában • Vízszegény gazdaságok – a víz szerepe a jövő kereskedelmében • Klímamigráció	• Állami szolgáltatások digitalizálása • Digitális jegybankpénzek • Munkakörök online térbe való költözésének hatásai • Robotok, mesterséges intelligencia – elveszik-e az emberek munkáját, lehet-e ezeket az eszközöket adóztatni • Nemi egyenlőtlenségek növekednek vagy csökkennek a munkaerőpiac digitalizálódása során • Úrutazás, űrbányászat, milliárdosok űrutazási törekvései • Okos városok • Kibertámadások, kibervédelem • Az online kapcsolattartás (pl. Zoom, Teams) mindennapos használata (és az, hogy így nem kell fizikailag jelen lennünk a munkában, iskolában) milyen hatással van az államok közötti és a belső migrációra? • Ki fogja vezetni a virtuális valóság-ipart, Kína vagy USA? • Kriptovaluták és szabályozásuk • Digitalizáció az egészségügyben • Emberi jogok és digitalizáció • Global fintech szabályozás, adatvédelem, közösségi média szabályozás

Átrendeződés a főtáblán, feszültségek a periférián

A külpolitika működési rendjén az előbb leírtak nem sokat változtattak. 2021-et is az USA és Kína közötti nagyhatalmi versengés jellemezte. Az EU belső ügyeivel és határainak védelmével volt elfoglalva, értelmezi világbeli pozíciójának átalakulását. Oroszország főleg katonai minőségében jelent meg az elemzésekben.

2021. első napjai az USA vezető szerepének megkérdőjelezésével indultak, amikor tüntetők törtek be a Capitolium épületébe. Az amerikai kivonulás után sokkal gyorsabban megtörtént a tálib hatalomátvétel Afganisztánban, mint bárki is számított volna rá – ez nem csak a terrorizmus elleni háború 20 évének egyfajta balszerencsés lezárását jelentette, hanem meg is kérdőjelezte annak értelmét.

Kína feltörekvő hatalomként jelent meg a tematikában. A határmenti terjeszkedési szándékok (Tajvan, Dél-Kínai tenger), a távolabbi régiókban való viszony (Ausztrália, Pakisztán, Balkán) és a szimbolikus, technológiai pozícióépítés álltak az elemzések fókuszában.

Az EU a helyreállításról, a belső kohézióról, a klímasegességről, az európai politikai szint születéséről szól. A veszteségek (Brexit) és belső konfliktusok (EU jog Vs. Lengyelország) mellett a határvédelem, a szomszédos Oroszországhoz és Törökországhoz való viszony és a Kínához való viszonyulás jelent meg a tematikában.

Külpolitika		
USA	Kína	EU
• Capitólium orstoma • Mi lesz az USA szerepe a világban ebben a században? • USA vs. klímaváltozás • extrémizmus, társadalmi polarizáció • migráció Közép-Amerikából • Ellenségkép: Kína-Oroszország kooperáció, orosz kibertámadások • nukleáris fegyverfejlesztés • Ukrajna-NATO kapcsolat • Afganisztánból való kivonulás, tálib hatalomátvétel – a <i>war on terror</i> vége? • Rasszizmus • Tajvan támogatása • tengeri biztonság, tengeri fegyverkezés + a jövő légi fegyverei • NATO expanzió képzete (Ukrajna, Grúzia)	• Kína-USA vetélkedés • technológiai verseny/ úrverseny/ fegyverkezési verseny • Akar-e globális gazdaság-irányító szerepet magának Kína? • nemzetközi intézmények és Kína kapcsolata hogyan alakul (WTO, WHO) • klímaváltozás elleni stratégia • Területi igények: Tajvan, Dél-kínai tenger szigetei • Kína és Dél-Balkán kooperáció • USA – téli olimpia szankciók • nemzetközi segélyezés kínai módszerei • Kína-Pakisztán, Kína-Ausztrália kapcsolatok • technológiai hegemonia elérése	• Helyreállításai alap • Hogyan alakul a kohézió az integrációban? • Brexit hatásai • Gazdasági növekedés vs. Klímasemlegességi célok • európai polgárok véleménye – az integrációról és az azt befolyásoló jelenségekről (éghajlatváltozás, egészségügy, szegénység) • EU és Kína kapcsolata (Kína-EU Átöfögő Befektetési Megállapodás) • Német választások • FRONTEX – határvédelem egy Belorusz hibrid támadási kísérlet (illegális migráció) és a pandémia fényében • Közös biztonság- és védelempolitika fejlesztési irányai • Szankciók hatásai (Oroszország, Belorusz) • Németország-Törökország kapcsolatok • Lengyelország-EU jogi vita

A globális délről szóló elemzések a világ szerencsésebb felét is súlytó csapások ottani, súlyosabb következményeit vizsgálják, meghatározó elemük az intézményi, infrastrukturális hiányosságok szempontja. Egy rendezetlen, vad, valahogy kezelendő világ képe rajzolódik ki: segélyek hatásai, egyenlőtlenségek, vakcinaháború, a felmelegedésből adódó feszültségek, drog, konfliktusok. Közben itt is egyre erősebben jelenik meg a kínai befolyás.

Globális dél	
Afrika	Latin-Amerika
• gazdasági fejlődés és a nemzetközi segélyek kapcsolata, segélyek hatásvizsgálata • Fenntartható Fejlődési Célok felé való haladás, és a demokrácia szintjének monitorozása • Kína Afrikai jelenléte, Kínai hitelek • Oroszország és Kína Afrikában – riválisok vagy partnerek? • Polgárháborúk, fegyveres felkelések, katonai puccsok • Nemi egyenlőtlenségek – a munkaerőpiacon, a családokban • Vakcinaszegénység, malária vakcina • Afrika kriptó-piac és annak illegális felhasználása, ki van szolgáltatva a kibertámadásoknak (egysíkú infrastruktúra) • Klímaváltozás, konfliktusok és migráció kapcsolata a térségben • illegális drog-gazdaság • nílusi gát-viták • Afrikai Unió – hogyan reagált az év krízishelyzeteire, milyen a kapcsolata az EU-val	• klímaváltozás által felvetett problémák: • Amazonas és térségének fejlesztése • fenntartható földművelés • természeti katasztrófák kezelésének stratégiája • ivóvíz-menedzsment • a klímaváltozás témájának megjelenési módjai a közösségi médiában • nagyipari ételpazarlás jelensége • energiaárak növekedése • infláció • közegészségügy rossz állapota • nemi egyenlőtlenségek a munkaerőpiacon • kapcsolatok Kínával és Japánnal • brazilai politikai polarizáció

És akkor mi lesz?

Az elemzések mindig a konfliktusokról, a megbomló egyensúlyokról, a megoldatlan ügyekről szólnak - ez a természetük. Ha nem cselekszünk, nagyobb lesz a bizonytalanság, több lesz a konfliktus. Ha nem zabolázzuk meg, elsodor minket a digitalizáció, Kína, a globális felmelegedés. Érthető gondolati sémái ezek egy biztonságát, kifinomult működését és jólétét védő világnak.

Forrás: hajozas.hu

Mégis, mi van, ha a világ legkomolyabb intézeteinek közös üzenetét komolyan vesszük? Az üzenete tömören: A bizonytalanságok erősödnek. A végtelen és olcsó pénz korának vége. A klímasemlegességi cél szervező ereje nő. A világ a digitális térbe költözik. A régi hatalmak: Európa, Amerika és Oroszország újra értelmezi a szerepét. A társadalmi feszültségek nőnek, a régi konfliktusok élesednek, széteshet, ami nem tartozik erősen egybe. Közben Kína erősödik, újfajta számítógépek által érvényesülő logikák, szervezetek, hatalmak törnek előre.

Hosszú, alapos beszélgetéseket érdemel az üzenet értelmezése. Gondolatindítónak négy felvetés:

1. *Mintha egy nagy átalakulásban lennénk benne.* - A koronavírus előtti kor hatalmai keresik az új szerepüket. A régi normák, szokások közül nem tudni melyik marad fenn, melyik kopik el. Az új szereplők és elvek a mellékhatásokra való tekintet nélkül törnek előre. A társadalom periferiáján élő emberek, a szegényebb térségek számára a világban elfoglalt hely egyre kevésbé egyértelmű: kevésbé lehet tudni, mihez érdemes csatlakozni, mitől kell tartani. Az új (keletibb, digitálisabb, zöldebb, óvatosabb) világ már formálódik, de az azt formáló erők még inkább mossák a régi rendet, mint formálják az újat.
2. *Egyszerre veszélyes és izgalmas lesz a világ.* - Egyrészt sok minden fog történni vagy történhet meg, másrészt ezeknek tétje is van. Egyszerre van lépéskényszer, mozgástér és kockázat. Az

nyer, aki az ilyen kaotikusabb viszonyok között jobban tud védekezni és lehetőséget megragadni. Nincs előzetesen biztosan nyerő stratégia, a hitek és a tudások ereje lesz fontos. Amikor a világ bizonytalanabb lesz, felértékelődik az emberi tényező – jobban számít, ki mennyire tudja, mi fontos neki, mit akar, kiből bízhat meg.

3. *Az új világ alapjai látszanak.* - Minél jobban érti valaki, hogyan érdemes mozogni egy klímasemlegességre törő világban, a digitális valóságban, annál könnyebben ismeri fel a lehetőségeket és a veszélyeket. Megint árá lesz a pénznek, a globális konfliktusok és bizonytalanságok sokkal erősebben fogják szervezni a gazdaságot. A járvány átalakítja az életszervezést, a fogyasztást. A társadalmi feszültségek és különbségek növekedésével, a nagyközösségé integráló eszmék és technológiák gyengesége miatt a kis közösségek szerepe felértékelődik.
4. *Magyarország egyszerre sérülékeny és alkalmazkodóképes.* Közel van hozzánk több globális hatalmi törésvonal, ami egyszerre kínál veszélyeket és mozgásteret. Gazdaságunk tőkeszegény, ami egyszerre jelent kitettséget az erősebb szereplőknek és nyitottságot a lehetőségekre - a gazdagabb közösségek pozícióvédő stratégiához viszonyítva. Gazdasági, hatalmi pozícióink félperiférikusak, sorsunk nagyban függ a piacainkat, a finanszírozásunkat, biztonságunkat szervező központok sorsától és szándékaitól. Ellenben hozzá vagyunk szokva a bizonytalansághoz és a változáshoz, erős és egységes a kultúránk.

Forrás: csodalatosmagyarország.hu

Mindebből az következik, hogy nem tudjuk a koronavírus kor feszültségeiből jól vagy rosszul jön-e ki az ország. Valószínű egyszerre lesz igaz mindkettő – egyes ágazatok, térségek, társadalmi csoportok veszesei lesznek a bizonytalanságnak, mások megerősödve kerülnek ki belőle. Két nagy kérdés következik ebből: hogyan kerülhetne a gazdaság és a társadalom minél nagyobb része a nyertesek közé, másrészt milyen belső konfliktusokat hoz majd az átrendeződés, hogyan lehet ezeket csillapítani.